

Halina Danczowska,
Maria Dalczyńska

Księgozbiór Leopolda Méyeta w zbiorach Biblioteki im. Łopacińskiego

Leopold Méyet

Skrupulatna lektura *Sprawozdań Towarzystwa Biblioteki im. H. Łopacińskiego* za lata 1907-1920 nie dała odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób zbiór, na który złożyły się: 9 starych druków (w 10 vol.), 340 publikacji (w 406 vol.), 27 tytułów czasopism (w 45 vol.) i 1 mapa, trafił do naszej Książnicy. Brak jest zapisu o fakcie przekazania daru. Natomiast jako dar, zasób jest odnotowany w starych księgach inwentarzowych. Każda pozycja książkowa jest opatrzona pieczętką, na którą składa się fantazyjna literka M pośrodku i napis „Z biblioteki Leopolda Méyeta” w otoku. W tej sytuacji możemy pokusić się o wysunięcie tezy, że zbiór mógł zostać przekazany przez jedno z licznych towarzystw, które pomnażały zbiory Biblioteki, prawdopodobnie dotarł do Lublina poprzez prywatne kontakty. Méyet bowiem uchodził za osobę znaną i lubianą. Nie znamy też daty wprowadzenia zbioru do inwentarza, z porównań z innymi darami, o których wiemy, kiedy zostały przekazane, należy sądzić, że księgozbiór dotarł po śmierci Méyeta w 1912 r. Zanim przejdziemy do analizy zasobu, warto przedstawić sylwetkę tego pracowitego i oddanego polskiej kulturze człowieka.

Leopold Méyet urodził się w 1850 r. w Warszawie w zamożnej, kupieckiej rodzinie żydowskiej. Ojciec był Francuzem, matka Paulina z Kurberskich, była znana wśród inteligencji i finansjery żydowskiej jako swatka. Pierwsze lata nauki odbywał w szkole Jana Nepomucena Leszczyńskiego. Wychowankami tej szkoły byli

późniejsi wybitni Polacy: Józef Brandt, Zygmunt Gloger, Stanisław Kronenberg, Henryk Mersbach, Jan Reszke. Następnie kształcił się w I Gimnazjum Realnym w Warszawie, po czym rozpoczął studia na Wydziale Prawa i Administracji Szkoły Głównej, a po zamknięciu tejże uczelni na Uniwersytecie Cesarskim w Warszawie. Studia prawnicze uzupełniał w Lipsku, gdzie jego kolegami byli późniejsi ideolodzy obozu pozytywistycznego: Aleksander Świętochowski, Piotr Chmielowski i Jan Ochorowicz. Zatem wyrastał w środowisku pozytywistów, pozostając z nimi w bliskiej przyjaźni, która w przyszłości zaowocowała współpracą i uczestnictwem w ważnych przedsięwzięciach.

Po uzyskaniu stopnia kandydata praw i po odbyciu aplikantury, został adwokatem przysięgłym i zajmował się głównie prowadzeniem interesów majątkowych bogatych klientów. Praca adwokata nie zajmowała go zbyt, jego pasjami, którym pozostał wierny do końca życia, były: literatura i kolekcjonerstwo rzeczy rzadkich. W jednym z listów do Elizy Orzeszkowej napisał, że *nie chciałby być adwokatem, a nie może być literatem*. Podczas studiów debiutował wierszami, które jednak nie zyskały uznania i szybko o nich zapomniano, podobnie było z innymi utworami, zamieszczanymi bezimiennie na łamach „Kłosów”. Posługiwał się kryptonimami: El- em, L. M. i lm. Jego marzeniem było napisanie powieści, lecz brak talentu według ocen współczesnych mu krytyków, niweczył te plany. W 1882 r. w wydawnictwie E. Orzeszkowej i S-ki w Wilnie ukazał się zbiór nowel zatytułowany *Do nieznanomej*, który krytyka oceniła bardzo nisko, podobnie było z utworem *Liście*, wydany w 1895 r. Natomiast o noweli Méyeta *Gasnącym latem* pochlebnie wyraziła się Orzeszkowa i sama zadedykowała mu opowiadanie *Złota nitka*.

Niewiele wiemy o prywatnym życiu Méyeta, jedynie to, że w 1882 r. poślubił Sewerynę Kaftalównę. Jednak małżeństwo szybko rozpadło się.

Méyet zmarł 27 I 1912 r. Grób jego zachował się na cmentarzu żydowskim przy ul. Okopowej w Warszawie. Pogrzeb stał się manifestacją intelektualnych środowisk warszawskich. W imieniu palestry, zmarłego pożegnał wybitny adwokat Adolf Suligowski, słowami: „Nie dał się zachwiać, nie dał się zmienić i przebył pielgrzymkę życiową zawsze jednaki, zawsze oddany dla kraju, dla społeczeństwa, dla jego szczęścia”.

Działalność wydawnicza i edytorska

Szczególne miejsce w życiu Méyeta zajęła działalność wydawnicza. W 1884 r. z jego inspiracji powstało wydawnictwo pod nazwą Spółka Nakładowa Warszawska, a współzałożycielami było grono znakomitych literatów i publicystów, m.in. Aleksander Świętochowski, Piotr Chmielowski, Bolesław Prus i inni. Plany były rozległe, ostatecznie spółka wydała 16 pozycji w 27 tomach. Wśród wydawnictw znalazły się: *Drobna szlachta w Królestwie Polskim* Władysława Smoleńskiego (Warszawa 1885), *Szkice i obrazki* Bolesława Prusa (Warszawa 1886), *Pisma literackie* Aleksandra Świętochowskiego (7 tomów Kraków, War-

szawa 1896-1899). Warto więcej miejsca poświęcić trzem publikacjom. Prawdziwą perełką okazał się *Śpiewnik dla dzieci*, napisany przez Marię Konopnicką, z muzyką Zygmunta Noskowskiego. Jednak bezlitosne cięcia cenzury sprawiły, że z tekstu usunięto najpiękniejsze utwory. Drugim, bardzo cennym wydawnictwem, był *Upominek. Książka zbiorowa na cześć Elizy Orzeszkowej*. Méyet był reżyserem całego przedsięwzięcia, podjął się rozmów z cenzurą, papiernią, drukarnią, drzeworytnikami. Pisał listy do znanych osobistości z prośbą o udział w pracy nad *Upominkiem*, jednocześnie prosił o nadsyłanie fotografii autorów prac. Na to cenne wydawnictwo złożyły się prace 230 autorów. Wśród tekstów, nadesłanych przez Adama Asnyka, Marię Konopnicką, Mariana Gawalewicza, Piotra Chmielowskiego, Zygmunta Glogera, Méyet zamieścił także swój drobny utwór, zatytułowany *W masce*. Trzecim wydawnictwem z okazji jubileuszu była *Prawda*, praca zbiorowa dla uczczenia 25-lecia działalności Aleksandra Świętochowskiego. W księdze znalazła się bibliografia dzieł wszystkich jubilatów, sporządzona przez Stefana Dembe-go. W publikacji znajdujemy „lubliniana”, zbiór prac otwiera wiersz *Grajek* Franciszki Arnsztajnowej oraz praca Hieronima Łopacińskiego pod pseudonimem Rafał Lubicz *Próbka komizmu zeszłowiecznego*. W tym wydawnictwie znalazła się praca Méyeta *Mickiewicz nauczycielem prawa*. Méyet umiał upowszechniać swoje wydawnictwa, m.in. prezentował je na wystawie rolniczej w Warszawie w 1885 r. Chętnie je nabywano.

Méyet spełniał się także jako edytor i na tym polu bardzo zasłużył się dla polskiej kultury, skrzętnie zbierając i publikując wszystko, co dotyczyło życia i twórczości polskich romantyków: Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego, Chopina. Aby uchronić od zapomnienia, z wielkim zapalem publikował w czasopiśmie i wydawnictwach nawet drobne przyczynki do twórczości tych poetów. Wymienić tu należy: *Nieznany wiersz Kraszewskiego*, zamieszczony w „Biesiadzie Literackiej” (1900 nr 28), *Do Zygmunta Juliusza Słowackiego*, wiersz dedykowany Krasińskiemu zamieszczony również w „Biesiadzie” (1901 nr 47). W „Bibliotece Warszawskiej” (1903) opublikował nieznane fragmenty *Dziennika podróży do Ziemi Świętej* Słowackiego. Prace te były efektem żmudnych poszukiwań Méyeta w archiwach, korzystał także ze swoich prywatnych, przebogatych, unikatowych zbiorów.

Jako wybitny znawca i koneser Méyet opisywał szczegółowo oryginały, charakteryzując wszystkie elementy formalne i treściowe. Najbardziej znanymi pracami były: *Listy Teofila i Hersylii Januszewskich do Józefa Mianowskiego z lat 1829-1837* (Warszawa 1897), następnie *Listy Słowackiego do Aleksandry Becu* (była przyrodną siostrą Juliusza Słowackiego i żoną Józefa Mianowskiego, późniejszego rektora Szkoły Głównej Warszawskiej), sześciotomowa edycja *Dzieł Juliusza Słowackiego* (Warszawa 1903-1904) oraz prawdziwa perła edytorska dwutomowe wydanie *Listów J. Słowackiego do matki* (Lwów 1899). W pracy tej pomagał Méyetowi Stanisław Krzemiński. Ciekawa jest historia tego wydawnictwa. Pierwszym, który wydał listy Słowackiego do matki, był Antoni Małecki, edycja opierała się na podstawie ocenzonego przez Salomeę Bécu listów,

które ofiarowała Karolowi Szajnosze. Po jej śmierci Szajnocha przekazał listy Antoniemu Małeckiemu. W 1891 r. Méyet zakupił autografy listów od spadkobierców Wiktora Sobieszczańskiego i właśnie na nich oparł swoje wydanie *Listów*, które ukazało się nakładem Księgarni Polskiej we Lwowie w 1899 r. Tom trzeci został wydany już po śmierci Méyeta przez Manfreda Kridla z funduszu im. Adama hr. Krasieńskiego we Lwowie w 1915 r., jako wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

W księgozbiorze Biblioteki im. Łopacińskiego znajdują się oba wydania *Listów*. Cennym jest edycja Małeckiego, gdzie ręką Méyeta zostały naniesione poprawki, korekta, noty edytorskie, wszystko to, co później znalazło się w wydaniu Méyeta.

Nie sposób w tym miejscu pominąć jego roli jako publicysty. Współpracował z ówczesnymi renomowanymi czasopismami, takimi jak: „Tygodnik Ilustrowany”, „Bluszcz”, „Kurier Warszawski”, „Biesiada Literacka”. Mając 22 lata został w 1872 r. współzałożycielem dwutygodnika „Niwa”. Należał do komitetu redakcyjnego „Świt”, wydawanego przez Lewentala, a redagowanego przez Marię Kopnicką. Działalność ta została uwieńczona członkostwem w 1903 r. w Komisji do badań w zakresie historii literatury i oświaty Polskiej Akademii Umiejętności.

Méyet i Orzeszkowa

Méyet przez całe lata przyjaźnił się z Elizą Orzeszkową, był wielbicielem jej talentu pisarskiego. Pisarkę spotkał po raz pierwszy na początku lat siedemdziesiątych XIX w. Zajmował się legatem po zmarłej matce Orzeszkowej, później został doradcą w sprawach wydawniczych, zarządzał też majątkiem pisarki. Mieszkająca w Grodnie pisarka, nie zawsze mogła starać się o opublikowanie swych prac w Warszawie lub Krakowie. Napotykała też wiele trudności natury prawnej w cenzurze, w pismach i u wydawców. Tym zajmował się Méyet. On też zaangażował się w wydanie przez Wawelberga powieści *Bene Nati*, przeprowadził korektę, do pracy ilustratorskiej zaprosił Piotra Stachiewicza. Trwająca wiele lat przyjaźń jest odzwierciedlona na kartach około tysiąca listów z lat 1878-1909, przechowywanych w Instytucie Badań Literackich PAN (i wydanych drukiem), jest to zarazem najobszerniejsze źródło wiadomości o Méyecie. Orzeszkowa nazywała go „swoim najlepszym i drogim przyjacielem”, „złocieńkim”, nie krępując się korzystać z jego usług, nawet przy zakupie włóczki. Méyet stał się prototypem dla postaci Zdzisława Gronowskiego z *Dwu biegunów*, był także jej konsultantem i doradcą przy pisaniu powieści *Meir Ezołowicz*.

Méyet kolekcjoner

Dał się poznać jako żarliwy zbieracz pamiątek, szczególnie upodobał sobie okres romantyzmu. Był niezmordowanym kolekcjonerem, obiekty, które interesowały go, zdobywał różnymi, także z przywłaszczeniem, czym narażał się na nieprzyjemności. Jego mieszkanie nazywano „muzeum epoki romantycznej”. Miał

ogromny zbiór książek, a wśród nich starodruki, czasopisma, dzieła literackie, prawnicze, historyczne, filozoficzne. Kolekcję uświetniały zbiory pamiątek, zegary, bibeloty, stylowe meble, m. in. posiadał całkowite wyposażenie pokoju matki Słowackiego Salomei Bécu. W testamencie z 11 III 1911 r. swoje zbiory zapisał Muzeum Miejskiemu w Warszawie, późniejszemu Muzeum Narodowemu, książki i autografy Biblioteki Krasieńskich, która zyskała bogaty księgozbiór, w którym, oprócz cennych druków i rycin, znalazło się archiwum rodzinne Słowackich i Januszewskich, autografy utworów Juliusza, jego listy do matki, następnie bogate „mickiewicziana”. Méyet był w posiadaniu przeszło 200 portretów Mickiewicza i unikalnego zbioru autografów i fotografii wszystkich pisarzy polskich z ostatniego dziesiątka lat XIX stulecia. Należy wspomnieć o interesującym zbiorze 450 ekslibrisów osób prywatnych, szkół, towarzystw, bibliotek, a także cennej kolekcji starych fotografii. Jego „chopiniana”, którą otrzymało Warszawskie Towarzystwo Muzyczne.

Zuzanna Rabska, córka Aleksandra Kraushara, historyka, literata i prawnika we wspomnieniach *Moje życie z książką* opisuje, jak to jako mała dziewczynka otrzymała w upominku miniaturowe wydanie dzieł Mickiewicza z okazji 100-lecia urodzin poety. Méyet pozazdrościł nabytku, prosił o niego wielokrotnie, ale dziewczynka odmawiała. Kiedy książeczka zaginęła, o przywłaszczenie posądzono Méyeta. Jednak po czasie książeczka odnalazła się, wówczas on bezceremonialnie zabrał ją, mówiąc, że tym sposobem chce wynagrodzić krzywdy moralne, jakich doznał.

Znaczną część swoich zbiorów zakupił, był bowiem człowiekiem zamożnym, wiele nabył drogą wymiany. Swoją majątek w kwocie, jak na owe czasy znacznej, bo 300 tysięcy rubli, przeznaczył na fundację szkolną swego imienia. Jednak w pełni jego marzenia nie zrealizowały się, a zbierane z takim poświęceniem zbiory, tylko w niewielkiej ilości ocalały.

Charakterystyka kolekcji

W zbiorze Méyeta, znajdującym się w księgozbiorniku Biblioteki im. Łopacińskiego, najcenniejszymi są stare druki i pierwsze wydania, tzw. editio princeps. Zbiór starych druków, to: wyróżniający się *Dyaryusz podróży Najjaśniejszego Stanisława Augusta króla polskiego na sejm grodzieński...* wydany w Warszawie w 1784 r., drukowany w drukarni Piotra Dufour, cenny z uwagi na polskie badania nad itinerariami; Księciu Adamowi Czartoryskiemu, generałowi ziem podolskich, są dedykowane *Dzieje Królestwa Polskiego* autorstwa Fryderyka Schmidta, wydane w Warszawie w 1766 r.; *Logika czyli rozważania y rozszadzania rzeczy ...* Daniela Kazimierza Narbutta, pierwszy w języku polskim podręcznik logiki, wydany w Wilnie w 1791 r.; *Wywód historyczny prawo Najjaśniejszego króla Jmci pruskiego do Pomerellii...*, wydany w 1773 r., Wacława Potockiego *Iovialitates albo żarty i fraszki rozmaite* (1747 r.), Jana Solikowskiego *Sen na jawie albo widowisko...* w Krakowie (1767 r.). Cenną pozycją

jest traktat epistoralny Hugona Kołłątaja *Do Stanisława Małachowskiego o przyszłym sejmie anonima listów kilka...* (Warszawa 1788-1790) drukowany u Michała Grölla – całość dzieła, zawarta w dwóch woluminach, oprawionych w półskórek ze złożonymi tłoczeniami na grzbiecie, stanowi ozdobę zasobu starodrucznego. Ważną pozycją jest Franciszka Salezego Jezierskiego *Rzepicha matka królów, żona Piasta...*, wydana w Warszawie w Drukarni Piotra Dufour w 1790 r. oraz *Memoriały y noty Akademii Krakowskiej*, wydane w 1774 (br. miejsca). Pierwodruki to: Juliusza Słowackiego *Poema Piasta Dantyszka herbu Leliwa o Piekło* (Paryż 1839), Zygmunta Krasińskiego *Irydion* (Paryż 1836) w drukarni i księgarni A. Jełowickiego i Spółka. Egzemplarz zawiera dedykację dla Józefa Lipińskiego (1816-1864), badacza folkloru i historyka, dla Wojciecha Cybulskiego (1808-1867) profesora filologii słowiańskiej. W książce Antoniego Malczewskiego *Maria. Powieść ukraińska*, wydanej w Warszawie w 1825 r., w drukarni Natana Glücksberga, znajdujemy dedykację: „Kochanemu koledze L.M. na pamiątkę Al. K”. Chodziło o Aleksandra Kraushara, przyjaciela Méyeta. Warto wyróżnić ponadto Piotra Chmielowskiego *Historię Literatury Polskiej* (Warszawa 1899-1900), pracę przeznaczoną dla szerokiego kręgu odbiorców i w większej części poświęconą epoce romantycznej. W zbiorze znajduje się także mało znany dramat Józefa Korzeniowskiego *Umarli i żywi albo wszystkiego po trosze* (Wilno 1842).

Znaczną liczbę stanowią prace historyczne autorów współczesnych Méyeto- wi. Reprezentuje je Władysław Smoleński pracami: *Przewrót umysłowy w Polsce XVIII w.* (1891), gdzie został zobrazowany postęp intelektualny, dokonany przez ideologów oświecenia w walce z zacofaniem, *Szkoły historyczne w Polsce* (1886), *Dzieje narodu polskiego* (1897), rozprawa *Kuźnica Kołłątajowska* (1885). W darze znajdziemy większość prac Aleksandra Kraushara, autora z sentymentem naszkicowanych *Sylwetek literackich z niedalekiej przeszłości* (1894), publikację *Dzieje Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk* (1900-1906). Na uwagę zasługuje druczek Aleksandra Kraushara z cyklu *Miscelanea Historyczne*, zatytułowany *Kalendarzyki Historyczne Berlińskie z czasów upadku Rzeczypospolitej Polskiej* (1796-1979). Ozdobą są miedziorytowe miniatury Daniela Chodowieckiego, przedstawiające ważne wydarzenia. Inne prace historyczne, to: Władysława Łozińskiego *Prawem i lewem : obyczaj na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku*.T.1-2 (Lwów 1904; praca zawiera ciekawe 92 ryciny, np. wzór ornamentyki i inicjały z akt grodzkich lwowskich), Joachima Lelewela *Trzy konstytucje Polski 1791,1807,1815* (Warszawa 1831), inna praca, to: *Obraz polityczny i statystyczny Królestwa Polskiego jaki był w roku 1830* (Warszawa 1830). Dawne dzieje przedstawia książka Wincentego Pola *Historyczny obszar Polski* (Kraków 1869), obszernie opracowanie stanowi praca księdza Bulińskiego *Monografia miasta Sandomierza* (Warszawa 1879). Istotną pozycją dla historyka-genealoga jest praca Eustachego Tyszkiewicza *Birże : rzut oka na przeszłość miasta, zamku i ordynacji* (St-Petersburg 1869). Inną pozycją o rubieżach Rzeczypospolitej jest Władysława Wójcickiego *Podole. Po-*

ema opisane (Warszawa 1828), z dedykacją od autora dla Stanisława Krzemińskiego, przyjaciela Méyeta. Bardzo ciekawa jest edycja *Cracovie et ses environs* z litografiami miejsc, np. Bramy Floriańskiej, Kościoła św. Katarzyny, zamku (Kraków 1846).

Dedykację dla J.I. Kraszewskiego z okazji jubileuszu 50-lecia działalności literackiej i naukowej zawiera *Przewodnik historyczny po Wilnie i jego okolicach* autorstwa A.H. Kirkora (Wilno 1880) z pięknymi linorytami. W zbiorze znajdujemy też pracę znanego księgarza i wydawcy Ambrożego Grabowskiego *Kraków i jego okolice* (Kraków 1866). *Z dziejów i literatury* Antoniego Małeckiego (Lwów 1896), z obszernym szkicem o klasztorach w Polsce w wiekach średnich, to publikacja z pogranicza historii i literatury. Literaturę biograficzną reprezentują: *Barss – palestrant warszawski* Aleksandra Kraushara (Lwów 1903), o obrońcy praw mieszczaństwa polskiego, polityka, przyjaciela Tadeusza Kościuszki; *Stanisław Poniatowski kasztelan krakowski ojciec Stanisława Augusta*. T.1-2 (Poznań 1880), *Pamiętniki Jana Sagatyńskiego byłego pазia króla Stanisława Poniatowskiego* (Poznań 1845). Ciekawa jest książka Pauliny z Lanczów Wilkońskiej, żony autora *Ramot i ramotek*, pt: *Moje wspomnienia o życiu towarzyskim w Warszawie* (Warszawa 1907), księdza Jana Ambrożego Wadowskiego *Wiadomości o profesorach Akademii Zamojskiej* (Warszawa 1899) oraz Kanteckiego *Stanisław August* (Poznań 1880).

Historia literatury jest reprezentowana przez ówczesnych teoretyków i badaczy, np. Juliana Kleinera *Układ i tekst dzieł Juliusza Słowackiego* (Lwów 1910); jest to pierwsza krytyczna praca o dziełach zbiorowych poety; *Listy Narcezy Żmichowskiej do rodziny i przyjaciół* (Kraków 1885), książka Windakiewicza *Badania źródłowe nad twórczością Słowackiego* (Kraków 1910). Na uwagę zasługuje praca Henryka Mościckiego *Wilno i Warszawa w „Dziadach” Mickiewicza* (Warszawa 1908), zawierająca 23 ryciny oraz dedykację : „Szanownemu Panu Mecenasowi Leopoldowi Méyetowi w wyrazami szczerzej podziękuję za życzliwą pomoc i współdziałanie w pracy – autor”, Juliana Klaczki *Szkice i rozprawy literackie z przedmową Stanisława Tarnowskiego* (Warszawa 1904), *Pierwsza miłość Zygmunta Krasińskiego 1833-1839* (Warszawa 1892) z dedykacją: Wielmożnemu Panu L.M. na pamiątkę od Ferdynanda Hoesicka. Z innych autorów należy wymienić Świętochowskiego, Towiańskiego, teksty filozoficzne, etnograficzne, społeczne, regulaminy różnych towarzystw, np. *Statut Towarzystwa Przyjaciół Nałęczowa* (Warszawa 1901).

Zbiór czasopism, ofiarowanych przez Méyeta, składa się przede wszystkim z kalendarzy z początku XIX w., wydawanych przez różne firmy, kalendarzy astronomicznych, gospodarskich, domowych. Do ciekawszych należą: *Mrówka* z 1844 r., *Niezabudka*. *Noworocznik* (1844), *Ognisko Domowe*, kalendarze Gałęzowskiego oraz *Ruch*. *Kalendarz encyklopedyczny na 1889 rok*. W zasobie znalazły się także prace Méyeta: *Kilka słów o szkołach zawodowych w Zakopanem* (1891), *Losy pewnego projektu Steinkellera* (1904), *Kiedy urodził się Juliusz Słowacki* (1909).

Kolekcja z daru Leopolda Méyeta z czasem stała się częścią składową cennego księgozbioru Biblioteki im. Łopacińskiego”. Do dziś służy czytelnikom poszukującym źródeł drukowanych z historii literatury i historii Polski.

Literatura:

PSB. T. 20. Warszawa 1975 s. 483-484

Słownik biograficzny adwokatów polskich. T.1. Warszawa 1982 s.262-265

Rabska Z. *Moje życie z książką*. T.1. Wrocław 1959 s.175-187

Grzymała-Siedlecki A. *Niepospolici ludzie w swoim dniu powszednim* Kraków 1965 s.97-101

Kurkowska G. *Leopold Méyet i książki*. W: *Z badań nad polskimi księgozbiorami historycznymi. Kolekcje wyznaniowe*. Warszawa 1992 s.153-189

„Biesiada Literacka” 1912 nr 8 s.155

„Tygodnik Ilustrowany” 1912 nr 5 s.97